

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА»**

Кафедра суспільних наук та мовної підготовки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська медична
школа»

Н. Ю. Вітвіцова

" 26^{та} серпня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри суспільних наук
та мовної підготовки

О. О. Покатілова

" 19^{та} листопада 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА У СВІТОВІЙ ІСТОРІЇ

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) рівень
Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність: 222 «Медицина»

2021 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доцент кафедри суспільних наук та

мовної підготовки, кандидат історичних наук

О.В. Булдакова

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри суспільних наук та мовної підготовки,

протокол № 7 від «19» листопада 2021 р.

Завідувач кафедри суспільних наук та

мовної підготовки

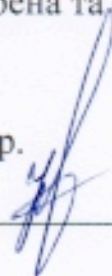
О.О. Покатілова

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена

директором ННІ «Європейська медична школа»

протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.

Директор ННІ «Європейська медична школа»

Н.Ю. Літвінова

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Українська культура у світовій історії» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) дипломної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я», спеціальність: 222 «Медицина».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія культури українського народу у світовому контексті; з'ясування особливостей та спільності з іншими народами і культурами, цивілізаційне місце в історії людства.

Опис навчальної дисципліни (анотація). Вивчення навчальної дисципліни «Українська культура у світовій історії» відіграє важливу роль у формуванні освіченої, культурної, людяної і морально зрілої гармонійної особистості громадянина і лікаря, та сприяє розвитку професійної і суспільної зрілості.

Програма навчальної дисципліни «Українська культура у світовій історії» складається з 2-ох змістових розділів: 1. «Історія української культури від давніх часів до XVIII»; 2. «Історія української культури XIX- поч. XXI ст..».

Згідно до навчального плану дисципліну «Українська культура у світовій історії» студенти вивчають на 1 курсі, у I семестрі.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ОКР	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів — 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	денна форма навчання
		Рік підготовки 1-й
Загальна кількість годин — 90	Спеціальність: 222 «Медицина»	Семестр 1-й
		Лекції – 20 год. Семінари – 20 год. Самостійна робота –50 год.
Тижневе навантаження: аудиторних—2,5 год. самостійна робота студента —3 год.	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Вид підсумкового контролю: залік

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення навчальної дисципліни пов'язане зі знаннями навчальних дисциплін, які викладаються на I курсі: «Філософія, етика, деонтологія», «Історія медицини» та курсів за вибором.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни, матриця компетентностей

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Українська культура у світовій історії» є оволодіння знаннями з історії культури українського народу, з'ясування місця українського народу в людській цивілізації; освоєння історичного контексту

сучасного розвитку культури України; світоглядно-пізнавальна підготовка студентів-медиків, формування патріотизму, суспільно і професійно відповідального ставлення до людей і обраної лікарської професії.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська культура у світовій історії» є:

- оволодіння знаннями історії культури українського народу;
- розуміння місця українського народу в людській цивілізації;
- знання історичного контексту сучасного розвитку культури України;
- прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті;
- патріотичне, людяне і відповідальне виховання;
- розвиток професійної і суспільної зрілості.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті). Деталізація компетентностей подана відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні: *ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.*

- знати способи аналізу та синтезу сучасного навчального матеріалу;
- уміти аналізувати й синтезувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасних знань;
- вміти встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей;
- нести відповідальність за своєчасне набуття нових знань.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- уміти самостійно здобувати нові знання, необхідні для ефективного здійснення навчання і професійної діяльності;
- вміти здійснювати навчальну/професійну діяльність, яка потребує оновлення та інтеграції знань;
- мати здатність ефективно формувати комунікативні стратегії і тактики у процесі навчально-професійної та професійної діяльності;

- нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті в процесі навчання;
- уміти розв'язувати складні задачі й проблеми, які виникають у навчальній/професійній діяльності;
- мати навик зрозумілого й недвозначного донесення власних висновків і пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців;
- нести відповідальність за прийняття рішень у складних і невизначених умовах.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- мати глибокі знання в галузі латинської мови та медичної термінології, розуміти її роль і функції у структурі професійної діяльності;
- уміти займатися професійною діяльністю, яка потребує постійного оновлення та інтеграції знань;
- мати здатність ефективно формувати комунікативні стратегії і тактики в процесі навчально-професійної та професійної діяльності;
- нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

- знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань;
- уміти використовувати знання в різноманітних практичних ситуаціях;
- встановлювати зв'язки по вертикалі та горизонталі залежно від практичної ситуації;
- нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії

- знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки;

- використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії;
- нести відповідальність за вибір, стратегію і тактику комунікації.

ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

- мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, які застосовуються в професійній діяльності;
- уміти використовувати інформаційні і комунікаційні технології у професійній галузі, яка потребує постійного оновлення та інтеграції знань;
- вміти використовувати інформаційні і комунікаційні технології у професійній діяльності
- нести відповідальність за розвиток професійних знань і вмінь.

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

- знати основні правила сучасної етики та деонтології, які сформувалися в Античності й відображені в латинськомовних джерелах;
- уміти використовувати латинськомовні сентенції та доцільно застосовувати їх як засіб зменшення або запобігання негативного емоційного впливу на пацієнта, вуалювання негативної інформації;
- дотримуватися важливих максим спеціальної комунікації як: лаконізм, з огляду на відсутність в українській мові коротких номінацій, і точність висловлювання; зменшення або запобігання негативного емоційного впливу на пацієнта, вуалювання негативної інформації шляхом використання латинськомовних ресурсів;
- нести відповідальність за вибір, стратегію і тактику комунікації.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

- усвідомлювати моральну, соціальну, професійну роль людини, можливостей її професійного і творчого потенціалу;
- бути готовим до ефективного самостійного і відповідального внеску в творчі зусилля суспільства і професійної спільноти;
- володіти вмінням забезпечувати спілкування для ефективної участі у суспільному творчому процесі і діяльності професійної спільноти.

Спеціальні (фахові, предметні): Знання предмету та методологічних засад історії української культури, що передбачає уміння використовувати знання з історії української культури, а також вміння аргументовано доводити знання предмету історії української культури та можливість автономного і відповідального використання знань предмету та методологічних засад історії української культури.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: формування всебічно розвиненої та гармонійної особистості майбутнього лікаря-громадянина демократичного суспільства на основі пізнання історії культури українського народу та національних культурних цінностей, шляхом оволодіння базовим набором загальних та спеціальних компетентностей, теоретико-методологічними знаннями з дисципліни та практичними вміннями і навичками.

ПРН 14. : Визначати джерело та/або місце знаходження потрібної інформації залежно від її типу; отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела; обробляти та проаналізувати отриману інформацію.

ПРН 23.: Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Зміст дисципліни структуровано в 2-х змістових розділах:

Змістовий розділ 1. «Історія української культури від давніх часів до XVIII ст.»;

Змістовий розділ 2. «Історія української культури XIX- поч. XXI ст..»

Змістовий розділ 1. Історія української культури від давніх часів до XVIII ст.

Тема 1. Предмет та методологічні засади історії української культури

Предмет, мета та завдання курсу. Формотворчі чинники та сфери дослідження культури. Основні питання культурології, її категорії та поняття: культурні об'єкти, культурні цінності, культурні риси, артефакти, культурні системи та ін.

Сутність культури, сучасне наукове визначення культури. Структура та елементи культури: культурна ідентичність, етнокультурний ареал, етнокультурний спадок. Мова, фольклор, обряди, звичаї традиції, ідеали, символи, стандарти та норми, артефакти як складова етнокультурного спадку народу.

Форми культури. Функції культури. Методологічні засади дослідження історії культури. Циклічний підхід до вивчення культури. Українська культура як одна із форм національної культури.

Тема 2. Синкретизм культури найдавнішого населення на теренах України.

Первісна культура на території України. Синкретизм як специфічна ознака первісної культури. Взаємозв'язок первісних форм релігійних уявлень, форми суспільного устрою, провідного виду господарської діяльності та мистецтва.

Культура доби палеоліту. Особливості матеріальної культури: тип і види господарської діяльності; матеріали знаряддя праці; еволюція організації життєвого простору. Досягнення палеолітичної людини в духовній культурі: зародження первісних форм релігійних уявлень; форма суспільної організації, мистецтво.

Культура неоліту та епохи міді-бронзи на землях України. Перші землеробські племена на теренах України. Трипільська культура – високорозвинута неолітична культура. Пам'ятки трипільської культури в Україні. Світове значення культури Трипілля.

Скіфо-сарматська та культура античних міст полісів на території України. Період і ареал поширення археологічної культури скіфського типу. Давні мислителі про скіфські племена на українських землях. Побут, звичаї і традиції царських скіфів і скіфів-орачів. Скіфо-сарматське мистецтво. Поширення здобутків середземноморської культури. Розвиток античної культури на теренах України IV-VI ст. до н.е.

Давньослов'янська культура, період і ареал поширення на давньоукраїнських землях. Східнослов'янські об'єднання племен на території України, їх духовна і матеріальна культура.

Тема 3. Княжа доба в культурогенезі українського народу.

Передумови розвитку культури Княжої доби. Чинники культурного піднесення на давньоруських землях: становлення державності, розвиток феодалних відносин, активізація торгівельних взаємин, налагодження міжнародних зв'язків, відокремлення ремесла від сільського господарства та виникнення міст.

Християнство і розквіт культури Київської Русі. Розвиток новітніх видів духовної культури: книгописання, сакрального будівництва, монументального живопису (техніки фрески та мозаїки), іконопису, книжкової мініатюри, освіти та науки.

Виникнення писемності й школи. Писемні пам'ятки Княжої доби. Досягнення культури за часів правління Ярослава Мудрого: монументальне будівництво, розвиток освіти, науки, мистецтва. Особливості музично-видовищного мистецтва.

Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави. Культура Галицько-Волинської держави – спадкоємниця і продовжувачка традицій Київської Русі. Синтез в культурі Галицько-Волинської доби слов'янської спадщини і культурних зв'язків з Візантією, Західною і Центральною Європою та країн Сходу.

Тема 4. Розвиток культури України у польсько-литовський період (друга половина XIV-середина XVII ст.)

Суспільно-політичні умови культурного життя на теренах України другої половини XIV - середини XVI ст. Традиції архітектури кінця XIV – середини XVI ст. Готичний стиль в культовій архітектурі. Оборонне будівництво. Стиль

Ренесансу в архітектурі та скульптурі другої половини XVI ст. – початку XVII ст. Розвиток монументального живопису, традиції іконопису. Книжкова мініатюра та графіка.

Особливості розвитку культури українського народу у складі Литовської держави. Поширення ідей гуманізму. Збільшення кількості початкових шкіл і підвищення їх освітнього рівня. Навчання українців в університетах Західної Європи. Юрій Дрогобич, Себастьян Кленович, Павло Русин, Станіслав Оріховський-Роксолан.

Іконописні школи: волинська, київська, львівська. Пересопницьке Євангеліє – визначна пам'ятка староукраїнської мови.

Люблінська (1569 р.) та Берестейська (1596 р.) унії. Посилення полонізаційного наступу.

Ренесансно-реформаційні ідеї в українській культурі. Релігійна полеміка між православними і католиками. Герасим та Мелетій Смотрицькі, Іван Вишенський, Христофор Філалет, Захарія Копистенський.

Виникнення та діяльність братств. Львівське та Київське братство. Розвиток освіти і науки. Типи шкіл. Острог – культурно-освітній центр. Костянтин Острозький – культурний та релігійний діяч.

Діяльність Івана Федорова, Клірика Острозького, Дем'яна Наливайка. Розвиток друкарства. Апостол (1574 р.), Азбука (1578 р.), Острозька Біблія (1581 р.).

Києво-Могилянський колегіум та культурно-просвітницька діяльність Петра Могили.

Архітектура і мистецтво. Ренесансний стиль у будівництві. Високий Замок, Будинок Корнякта, Успенська церква у Львові. Визначні оборонні споруди: замки у Кам'янці-Подільському, Кременці, Луцьку, Острозі; монастирі-фортеці в Дермані, Зимному, Межиричі; Білгород-Дністровська та Хотинська фортеці. Зрубні храми. Портретний живопис. Народні картини «Козацькі Покрови», «Козак Мамай». Народні думи, історичні та ліро-епічні пісні, балади.

Козацтво як захисник віри та культури українського народу. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.

Тема 5. Художньо-стильові особливості культури України другої половини XVII- XVIII ст. Козацька доба.

Культура України другої половини XVII – XVIII ст. Формування української козацької держави і піднесення національної культури. Стиль українського (козацького) бароко в українській культурі – синтез художніх національних традицій і західноєвропейського стилю бароко. Розвиток світської та релігійної архітектури. Розквіт скульптури в Україні. Монументальний та станковий живопис. Стиль бароко в професійній музиці та театрі.

Особливості духовного розвитку українських земель після Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Вплив козацького державотворення на формування національної свідомості.

Розвиток освіти, науки, книгодрукування. Початкові школи. Києво-Могилянська академія. Колегіуми у Чернігові, Харкові, Переяславі. Греко-

католицькі і католицькі навчальні заклади. Львівський університет. Друкарні. Видання богословської, світської і навчальної літератури.

Усна народна творчість та література. Народні думи, ліричні та історичні пісні.

Козацькі літописи. Монастирські хроніки. «Хроніка» Феодосія Сафоновича. Історичні твори «Синопис». Творчість Л. Барановича, Івана та Паїсія Величковських, І. Гізеля, І. Галятовського, С. Дівовича, К. Зинов'єва, Г. Кониського, Ф. Прокоповича, Г. Сковороди, Д. Туптала (Дмитра Ростовського) та інших видатних особистостей. Музична культура. Шкільні театри, інтермедії, вертеп. Глухівська музична школа. Творчість композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя.

Визначні архітектурні пам'ятки доби козацького бароко, рококо, класицизму. Творчість архітекторів І. Григоровича-Барського, С. Ковніра, Я. Погрібняка, В. Растреллі, Й. Шеделея, скульпторів І. Пінзеля, С. Шалматова та ін.

Живопис. Школи іконопису і гравюри. Мистецтво портрета. Творчість О. Атропова, В. Боровиковського, Григорія і Дмитра Левицьких, А. Лосенка та ін..

Змістовий розділ 2. Історія української культури XIX- поч. XXI ст.

Тема 6. Українська культура першої половини XIX ст.

Особливості розвитку української культури в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Періоди культурно-національного відродження: фольклорно-етнографічний, культурницький, політичний. Романтизм як культурне явище та світоглядна система.

Освіта. Харківський та Київський університети як осередки української культури. Розвиток науки. Поява перших історичних праць. «Історія русів» Д. Бантиш-Каменський, М. Маркевич, М. Максимович. Виникнення етнографії. М. Церетелев. «Опыт собрания старинных малороссийских песней» (1819 р.), «Малоросійські пісні» (1827 р.), «Збірник українських пісень» (1849 р.) та ін. Перемишльський культурно-освітній осередок.

Художня література періоду романтизму. І. Котляревський, П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, Є. Гребінка, П. Куліш, М. Гоголь. Театральне мистецтво. Домашні театри.

Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». «Кирило-Мефодіївське товариство» його культурно-освітнє значення. Україноцентризм творчості М. Костомарова та П. Куліша.. Т. Шевченко в контексті національної культури.

Архітектура. Палацово-паркова архітектура: палац К. Розумовського в Батурині, палац Галагана на Чернігівщині. Живопис. Творчість художників Т. Шевченка, В. Тропініна, І. Сошенка та ін. Скульптура.

Тема 7. Культура України другої половини XIX століття як складова європейського культуротворчого простору.

Інтелектуальний і культурний рух 1850 – 1870-х рр. Хлопомани і громадівці. Валуєвський циркуляр. Емський указ і його наслідки. Культурно-наукова діяльність М. Драгоманова. Народництво. Національно-культурний рух у західноукраїнських землях. «Просвіти». Діяльність М. Грушевського, І. Франка, В. Гнатюка та ін. Освіта: Виникнення недільних шкіл, класичних та жіночих гімназій, училищ професійної освіти. Відкриття Новоросійського та Чернівецького університетів.

Київська громада. В. Антонович, М. Драгоманов, М. Лисенко, Т. Рильський у культуротворчих процесах. Пожвавлення культурних зв'язків між Галичиною та Наддніпрянською Україною (діяльність визначних діячів українознавства). Вплив європейської культури на літературу, архітектуру та образотворче мистецтво України.

Наукова і просвітницька діяльність О. Потебні, Д.Багалія, В. Антоновича, Д. Яворницького. Українська періодична преса та її роль у розвитку й поширенні національної та світової культури («Світ», «Діло», «Батьківщина», «Зоря», «Літературно-науковий вісник» та ін.).

Література та особливості її розвитку у другій половині XIX ст.. П. Куліш, Марко

Вовчок, І. Нечуй-Левицький, П. Мирний, Леся Українка, І.Франко, Ю. Федькович, В.Стефаник, О. Кобилянська, Л.Глібов. Драматургія. М. Кропивницький, М.Старицький, І.Карпенко-Карий, Б. Грінченко. Театральна культура. Фольклорно-етнографічний театр. Театральні трупі. Український професійний театр. М.Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський та ін. Музична культура. Розквіт хорової культури, пісні-романсу, інструментальної музики. Творчість С. Гулака-Артемівського, П. Ніщинського, П. Сокальського, М. Лисенка. Композитори Галичини: М. Вербицький, С.Воробкевич, А. Вахнянин.

Скульптура. Л. Позен, П. Забіла, М. Микешин. Архітектура. Еклектизм – головний напрям в архітектурі. Оперні театри в Києві, Одесі, Львові. Живопис. Творчість художників С. Васильківського, К. Трутовського, М.Пимоненка, М. Мурашка, К. Костанді, К. Устияновича, Т.Копистинського, І. Труша.

Тема 8. Культура України доби модернізму (кінець XIX-початок XX ст.).

Історичні умови розвитку культури в період національної революції 1917-1920 рр. Розвиток освіти. Київський та Кам'янець-Подільський університети. Створення Академії наук. Діяльність В. Вернадського, Д. Багалія, А. Кримського, С. Смаль-Стоцького, С. Єфремова та ін. Українізація в УСРР та її наслідки.

Образотворче мистецтво. Українська академія мистецтв. Творчість художників М. Бойчука, М. Жука, В. і Ф.Кричевських, А. Маневича, О.Мурашко, Г. Нарбута, С. Їжакевича, К. Трохименка.

Література. Творчість Остапа Вишні, Олександра Олеса, В. Сосюри, О.Довженка, П. Тичини, М. Рильського, М. Зерова, М. Хвильового, М. Драй-Хмари, Г. Косинки, М. Куліша. Літературні об'єднання: «ВАПЛІТЕ», «Гарт», «Плуг», «Авангард» та ін.

Театральне мистецтво. Театр «Березіль» Л. Курбаса.
Кіномистецтво. О. Довженко: Фільми «Звенигора», «Арсенал».
Релігійне життя. Створення УАПЦ. Діяльність митрополита В. Липківського.
Музична культура. Українська державна (республіканська) капела. Хорова капела «Думка». Творчість композиторів М.Леонтовича, Я.Степового, Л. Ревуцького, Б.Лятошинського, П. Козицького.

Розвиток української культури у Західній Україні під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини. Діяльність Празької поетичної школи.
Культура української діаспори. Український Вільний Університет, Український науковий інститут у Варшаві та Берліні, Українська Могилянсько-Мазепинська академія. Творчість Д. Дорошенка, І. Огієнка, Б. Крупницького, І. Борщака та ін.

Тема 9. Українська культура в умовах тоталітарного режиму.

Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців. Україна у II Світовій війні: культура і мистецтво воєнного часу. Культурне життя в повоєнний період. Хрущовська «відлига» (1953-1964). Пробудження національно-духовного життя в Україні.

Література. Творчість В. Стуса, О. Гончара, Р. Іваничука, О.Бердника. Діяльність і творчість шістдесятників. «Клуб творчої молоді». В. Симоненко, М. Вінграновський, Л. Костенко, Б.Олійник, І. Драч, І. Світличний, І. Дзюба, Є. Сверстюк, А. Горська та ін. «Боротьба з формалізмом і абстракціонізмом» у літературі й мистецтві.

Політичні репресії 1972 р. та наступних років в УРСР та занепад національної культури. Посилення русифікації. «Самвидав» як феномен радянської культури.

Культура української діаспори. Діяльність НТШ, УВАН, УІТ, КІУС, УНІГУ. Творчий доробок О. Оглоблина, Л.Винара, О. Прицака і ін.

Кінематограф в Україні. С. Параджанов, Ю. Ілленко, І.Миколайчук. «Перебудова» і культурне життя в Україні. Історичні зміни в офіційному статусі української мови. Повернення «репресованої» спадщини.

Авангард у культурі. Поп-арт і молодіжна субкультура.

Тема 10. Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.

Етносоціальні процеси у незалежній Україні. Внесок діаспори у національне відродження та здобуття незалежності. Міжнародні культурні зв'язки. Відкритість сучасної української культури світовим процесам: Україна і культура постмодернізму, масова культура.

Демократизація навчально-виховного процесу. Навчальні заклади нового типу: ліцеї, гімназії. Відкриття нових вузів. Гуманізація освіти. Державна мовна політика.

Релігійне життя в умовах незалежності та його особливості. Відновлення та будівництво храмів. Відродження традицій сакрального мистецтва в архітектурі і живописі.

Літературно-мистецькі процеси на межі ХХ – ХХІ ст. Розвиток української літератури і театру в нових умовах. Провідні письменники (О. Забужко, Ю. Андрухович та ін.) і театральні діячі (Р. Віктюк, Б. Ступка). Розвиток музичного та образотворчого мистецтва у сучасній Україні. Урбаністична архітектура.

Проблема підняття престижу української культури, входження її у світовий культурний простір.

Правова культура і актуальні проблеми культурної політики української держави: збереження, відновлення та повернення культурних надбань, реконструкція національних пам'яток, фундація нових музеїв тощо. Пам'ятки культури України у списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лек		сем	срс	
РОЗДІЛ 1. Історія української культури від давніх часів до ХVІІІ ст.				
Тема 1. Предмет та методологічні засади історії української культури.		2	2	2
Тема 2. Синкретизм культури найдавнішого населення на теренах України.		2	2	4
Тема 3. Княжа доба в культурогенезі українського народу.		2	2	5
Тема 4. Розвиток культури України у польсько-литовський період (друга половина ХІV- середина ХVІІ ст.).		2	2	4
Тема 5. Художньо-стильові особливості культури України другої половини ХVІІ-ХVІІІ ст. Козацька доба.		2	2	5
Разом за змістовим розділом 1	40	10	10	20
РОЗДІЛ 2. Історія української культури ХІХ- поч. ХХІ ст.				
Тема 6. Українська культура першої половини ХІХ ст.		2	2	6
Тема 7. Культура України другої половини ХІХ століття як складова європейського культуротворчого простору.		2	2	6
Тема 8. Культура України доби модернізму (кінець ХІХ-початок ХХ ст.).		2	2	6
Тема 9. Українська культура в умовах		2	2	6

тоталітарного режиму.				
Тема 10. Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.		2	2	6
Разом за змістовим розділом 2	50	10	10	30
Усього годин	90	20	20	50

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Предмет та методологічні засади історії української культури.	2
2.	Синкретизм культури найдавнішого населення на теренах України.	2
3.	Княжа доба в культурогенезі українського народу.	2
4.	Розвиток культури України у польсько-литовський період (друга половина XIV- середина XVII ст.).	2
5.	Художньо-стильові особливості культури України другої половини XVII- XVIII ст. Козацька доба.	2
6.	Українська культура першої половини XIX ст.	2
7.	Культура України другої половини XIX століття як складова європейського культуротворчого простору.	2
8.	Культура України доби модернізму (кінець XIX-початок XX ст.).	2
9.	Українська культура в умовах тоталітарного режиму.	2
10.	Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.	2
	Разом:	20

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Витоки української культури. 1. Культура стародавнього населення України: феномен Трипільської культури. 2. Номадичні культури в українських землях (кіммерійці, скіфи, сармати). 3. Греко-римський культурний пласт античних міст Північного Причорномор'я. 4. Матеріальна й духовна культура протослов'янських племен.	2
2.	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. 1. Релігія як важлива складова культурного життя давньоруського суспільства. 2. Літописна традиція Київської Русі. 3. Софія Київська – зразок архітектурного та образотворчого	2

	<p>мистецтва Київської Русі.</p> <p>4. Церква св. Пантелеймона у Галичі.</p>	
3.	<p>Культура Відродження в українських землях.</p> <p>1. Місто, фортеця, замок: український варіант проєкції Відродження.</p> <p>2. Ренесансна традиція в образотворчому мистецтві. Український іконостас: загальна структура і семантика.</p> <p>3. Латиномовна гуманістична традиція української літератури. «Пересопницьке євнгеліє» - визначна пам'ятка Контрреформаційної культури.</p> <p>4. Українська музична культура Ренесансної доби.</p>	2
4.	<p>Семінар презентацій самостійних роботи студентів (за темами 1 розділу)</p>	2
5.	<p>Українська культура доби козацько-гетьманської держави. Українське бароко.</p> <p>1. Джерела та характерні риси барокового стилю.</p> <p>2. Барокові архітектурні ансамблі Києва: Софіївський та Києво-Печерський монастирі.</p> <p>3. Барокові пам'ятки Львова.</p> <p>4. Барокова традиція українського малярства: майстри іконопису та портретного живопису.</p>	2
6.	<p>Українська культура в час пробудження української національної свідомості: класицистська, романтична та реалістична проєкції.</p> <p>1. Класицизм в Україні: архітектурні ансамблі та паркове будівництво.</p> <p>2. Романтична традиція в українській літературі: «Енеїда» І.Котляревського.</p> <p>3. Роль Т. Шевченка в становленні української національної культури.</p> <p>4. Образотворче мистецтво України першої половини ХІХ ст..</p>	2
7.	<p>Семінар презентацій самостійних роботи студентів (за темами 2 розділу).</p>	2
8.	<p>Український культурний модерн.</p> <p>1. Видатні зразки архітектурного модерну в Україні. Творчість В. Городецького.</p> <p>2. Український модернізм: напрями прояву в малярстві.</p> <p>3. Українські літературні студії на межі ХІХ-ХХ ст..</p> <p>4. Театр Леся Курбаса.</p>	2
9.	<p>Культурні українські феномени другої половини ХХ ст.</p> <p>1. «Шістдесятництво»: культурологічний і етно-культурний зрізи.</p> <p>2. Правозахисна та літературна діяльність О.Тихого.</p> <p>3. Творчість В.Стуса</p> <p>4. Майстри українського кіно другої половини ХХ ст.</p>	2
10.	<p>Постмодерна культура. Провідні тенденції розвитку сучасної української культури.</p> <p>1. Постмодерна культура: визначальні риси сучасного українського соціокультурного простору.</p>	2

	2. Основні осередки української постмодерної культури. 3. Прикарпаття versus Закарпаття: імпресіоністська та експресіоністська традиції. 4. Перспективи розвитку української культури у XXI ст.	
	Разом:	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Предмет та методологічні засади історії української культури.	2
2.	Синкретизм культури найдавнішого населення на теренах України.	4
3.	Княжа доба в культурогенезі українського народу.	5
4.	Розвиток культури України у польсько-литовський період (друга половина XIV- середина XVII ст.).	4
5.	Художньо-стильові особливості культури України другої половини XVII- XVIII ст. Козацька доба.	5
6.	Українська культура першої половини XIX ст.	6
7.	Культура України другої половини XIX століття як складова європейського культуротворчого простору.	6
8.	Культура України доби модернізму (кінець XIX-початок XX ст.).	6
9.	Українська культура в умовах тоталітарного режиму.	6
10.	Відродження та перспективи розвитку української культури в умовах державної незалежності.	6
	Разом:	50

9. Індивідуальні завдання

Підготовка та представлення презентації кожним студентом на семінарі по темах для самостійної роботи.

10. Завдання для самостійної роботи

1. Підготовка до семінарських занять згідно плану.
2. Вивчення тем для самостійної роботи згідно плану.
3. Виконання індивідуального завдання: реферат, презентація на семінарі по темах для самостійної роботи.

11. Методи навчання

Вивчення історії української культури спирається на конкретні наукові факти і узагальнення, котрі розглядаються через призму сучасних наукових уявлень. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є лекції, семінарські заняття, виконання індивідуального завдання, самостійна робота студентів. Під час вивчення історії української культури використовуються рекомендована література, Інтернетресурси, матеріали освітнього порталу. Для навчання пропонуються

методи: *пояснювально-ілюстративний* – студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через інформаційно-комунікаційні технології; *метод проблемного викладу* передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність студентів у її розв'язанні, що веде до ґрунтовного засвоєння і закріплення наукових положень, розвиває творче мислення і здатність до самостійної діяльності; *частково-пошуковий (евристичний) метод* полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни; семінари передбачають дискусію з окремих теоретичних положень з викладачем і формування тематичних знань з навчальної дисципліни; самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу.

12. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Формами поточного контролю є: усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда; практична перевірка сформованих професійних умінь (проводиться за результатами виконання практичної роботи наприкінці заняття); тестовий контроль («відкриті» та «закриті» тестові завдання).

Поточний контроль є обов'язковим. Під час оцінювання засвоєння кожної теми з усіх дисциплін навчального плану за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною шкалою) з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання з дисципліни. Враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Викладач проводить опитування кожного студента у групі на кожному занятті і виставити оцінку в журналі обліку відвідувань та успішності студентів за традиційною шкалою («5», «4», «3», «2»).

При оцінюванні поточної навчальної діяльності студента 20% оцінки становить самостійна робота студента, яка враховує знання теми самостійного заняття і виконання роботи в робочому зошиті з дисципліни.

Заключний (підсумковий) контроль із змістовних розділів проводиться наприкінці розділу у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові

завдання, теоретичні та практичні питання та контроль питань, опрацьованих студентами в ході виконання самостійної роботи.

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю, як усний, письмовий та тестовий, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається тестовому та письмовому контролю. При підсумковому контролі перевага надається письмовому або тестовому контролю.

12.1. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

Екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

12.2. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти.

Максимальна кількість балів за дисципліну складає 200 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового контролю знань – 60 % та 40 %.

Вивчення дисципліни «Українська культура у світовій історії» закінчується заліком.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Залік студент отримує на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Цей вид підсумкового контролю не передбачає ніяких додаткових письмових робіт чи тестування на останньому занятті (підраховується середньо-арифметичне з оцінок за кожне заняття).

До заліку допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із навчальної дисципліни становить не менше 3,00.

Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) та багатобальною шкалою.

Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (табл. 1 та табл.2).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.47	179	3.94	158	3.42	137
4.97	199	4.44	178	3.92	157	3.39	136
4.94	198	4.42	177	3.89	156	3.37	135
4.92	197	4.39	176	3.87	155	3.34	134
4.89	196	4.37	175	3.84	154	3.32	133
4.87	195	4.34	174	3.82	153	3.29	132
4.84	194	4.32	173	3.79	152	3.27	131
4.82	193	4.29	172	3.77	151	3.24	130
4.79	192	4.27	171	3.74	150	3.22	129
4.77	191	4.24	170	3.72	149	3.19	128
4.74	190	4.22	169	3.69	148	3.17	127
4.72	189	4.19	168	3.67	147	3.14	126
4.69	188	4.17	167	3.64	146	3.12	125
4.67	187	4.14	166	3.62	145	3.09	124
4.64	186	4.12	165	3.59	144	3.07	123
4.62	185	4.09	164	3.57	143	3.04	122
4.59	184	4.07	163	3.54	142	3.02	121
4.57	183	4.04	162	3.52	141	3	120
4.54	182	4.02	161	3.49	140	< 3	70-119 (повторне перескладання)
4.52	181	4.00	160	3.47	139		
4.49	180	3.97	159	3.44	138		

Таблиця 2

Шкала переведення балів у національну систему

За національною системою	За 200-бальною шкалою
зараховано	від 120 до 200 балів
не зараховано	менше 119 балів

Із виділених 120 балів за поточну навчальну діяльність на оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів освіти, згідно з робочою навчальною програмою, виділяється додатково від 4 до 12 балів. Заохочувальні бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни в кінці її вивчення.

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється при контролі засвоєння відповідного розділу та при складанні заліку.

Таблиця 4

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал «Е».

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці 5:

Таблиця 5

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 180 до 200 балів	5
Від 150 до 179 балів	4
Від 149 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна та робоча програма дисципліни;
2. Плани лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів;
3. Підручники, навчальні посібники, електронні ресурси.
4. Відеоматеріали, репродукції творів образотворчого мистецтва, документальні і художні фільми.
5. Питання для підсумкового контролю студентів.

Питання для підсумкового самоконтролю студентів зі змістового розділу I *«Історія української культури від давніх часів до XVIII ст.»*

1. Основні етапи становлення української культури.
2. Трипільська культура.
3. Номадичні культури Північного Причорномор'я та Криму на території України.
4. Антична культура міст-держав Північного Причорномор'я і Криму.
5. Язичницька культура давніх східних слов'ян.
6. Запровадження християнства та його вплив на давньоруську культуру.
7. Розвиток писемності, освіти, літератури в Київській Русі.
8. Архітектура Київської Русі. Культові споруди.
9. Монументальний живопис Русі. Мозаїка. Фрески.
10. Розвиток іконопису у X-XII ст. Київська школа.
11. Музична культура та народна творчість Київської Русі.
12. Культура Галицько-Волинського князівства та її особливості.
13. Поширення гуманістичних ідей в духовній культурі України доби Ренесансу.
14. Пересопницьке Євангеліє – визначна пам'ятка староукраїнської мови.
15. Українські православні братства та їх діяльність у XVI -XVII ст.
16. Розвиток освіти і науки в Україні у XVI – першій половині XVII ст.
17. Книгодрукування у XVI-XVII ст. Острозька Біблія.
18. Полемічна література XVI-XVII ст.
19. Ренесансний стиль в архітектурі і містобудуванні.
20. Архітектура і образотворче мистецтво XVI- першій половині XVII ст.
21. Народна творчість та музика у XVI - першій половині XVII ст.
22. Українське козацтво як захисник віри та культури українського народу. Діяльність гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.
23. Києво-Могилянська академія – визначний центр освіти і науки в Україні.
24. Гетьман Іван Мазепа та його роль у розвитку української культури.
25. Усна народна творчість та література у другій половині XVII-XVIII ст. Козацькі літописи.
26. Музична і театральна культура у другій половині XVII-XVIII ст.

27. Архітектурні пам'ятки доби козацького бароко, рококо, класицизму.
28. Образотворче мистецтво у другій половині XVII-XVIII ст..

Питання для підсумкового самоконтролю студентів із змістового розділу 2
«Історія української культури XIX- поч. XXI ст.»

1. Національно-культурне відродження наприкінці XVIII - першій половині XIX ст.
2. Література, музика, театр наприкінці XVIII- першій половині XIX ст.
3. Архітектура у першій половині XIX ст.
4. Образотворче мистецтво у першій половині XIX ст.
5. Національно-культурницька діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
6. Розвиток культури у західноукраїнських землях у XIX ст. Діяльність «Просвіти».
7. Українські громади та їх роль у розвитку української культури у другій половині XIX ст.
8. Театральна культура у другій половині XIX – на початку XX ст.
9. Микола Лисенко – класик українського музичного мистецтва.
10. Музична культура у другій половині XIX – на початку XX ст.
11. Українська архітектура у другій половині XIX – на початку XX ст.
12. Скульптура та живопис середини XIX – на початку XX ст.
13. Українська література у другій половині XIX – на початку XX ст.
14. Розвиток української культури у 1917-1920 рр. Політика українізації та її вплив на українську культуру. Українська література у 30-х рр. XX ст.
15. Образотворче мистецтво. Школа українських монументалістів М. Бойчука.
16. Театральне мистецтво. Театр «Березіль» Л.Курбаса.
17. Українське кіномистецтво у 20-30-х рр. XXст.
18. «Розстріляне відродження» та його наслідки для української культури.
19. Українська культура в Західній Україні у 1920-1930-х рр.
20. Олександр Довженко – кінорежисер, драматург, письменник.
21. Культура української діаспори в 1920-1930-х рр.
22. Культурне життя у роки Другої світової війни та в післявоєнний період.
23. Творчість шістдесятників. Шістдесятники у літературі та мистецтві.
24. Кінематограф в Україні. С.Параджанов, Ю.Ілленко, І.Миколайчук.
25. Українська культура у другій половині 1960 – першій половині 1980-х рр.
26. «Самвидав» як феномен культури.
27. Ліна Костенко – класик сучасної української літератури.
28. Культура в часи перебудови та становлення незалежної української держави.

14. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Історія України: нац. підручник /В.А. Качкан, В.М. Левандовський, О.Б. Величко та ін./ За ред. В.А. Качкана.– К.: ВСВ «Медицина», 2014.– 360 с.
2. Історія української культури: нац. підручник /В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін./ За ред. В.А. Качкана.– К.: ВСВ «Медицина», 2014.– 368 с.
3. Кордон М. В. Історія української культури: Навчальний посібник.–Львів: ”Магнолія 2006”, 2011.–336 с.
4. Шейко В.М., Білоцерківський Р.Я. Історія української культури: Навч.посібник.– 5те вид.,–К.: Знання, 2013.– 271с.
5. Шейко В.М., Богуцький Ю.П., Е.В. Германова де Діас Культурологія: навч. посіб.– К.: Знання, 2012.– 494 с.

Допоміжна

1. Гриценко Т.Б., Гриценко С.П., Кондратюк А.Ю. та ін. Культурологія: Навч. посібник.– 3-тє вид. / За ред. Гриценко Т.Б.– К.: Центр учбової літератури, 2011.– 392 с.
2. Качкан В. Одкровення: Есеї про літераторів, вчених, митців.– Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016.– Т. 1.– 376 с.
3. Кордон М.В.Українська та зарубіжна культура: Підручник .– 3тє вид. – К.: Центр учбової літератури , 2010.– 584 с.
4. Українські митці у світі. Матеріали до українського мистецтва ХХ ст./ Автор-упорядник Г.Г. Стельмащук.– Львів: Априорі, Львівська національна академія мистецтв, 2013.– 520 с.
5. Шейко В.М,Тишевська Л.Г. Історія української культури: навч. посібник /Наук.ред. В.М.Шейко.–К.: Кондор, 2011.– 264 с.

Інформаційні ресурси

1. Любчик І.Д. Історія України (короткий нарис): Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2016/ Електронний ресурс./ режим доступу www.ifnmu.edu.ua/Posibnykpdf.
2. <http://www.tmf-museum.kiev.ua/> – Музей театрального, музичного та кіномистецтва
3. <http://onlyart.org.ua/> – літературознавчий сайт.
4. <http://uartlib.org/>–сайт історії та сучасності українського образотворчого мистецтва.
5. http://culonline.com.ua/Books/Osnovi_kulturologii_Sandyuk2012.pdf – Основи культурології: Навч. посіб. / За ред. Л.О. Сандюк та Н.В. Щубелки. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.